

ՄԻՒՆԱՏԻՅԻ ԷՐՃԻՅԱՍ

ԲԻՍԱԼԷՅԻ ՏԵՎՐԻՅԷ

ԻԼՄԻՅԷ, ՍԱՆԱԹԻՅԷ, ԱՏԱՊԻՅԷ ՎԷ ՍԱՅԻՐԷ

ԴԵ ՅՈՒՆԻՍ

1859

ԲԻՍԱԼԷ 2

ՄԱՏԷՆ ՔԷՕՄԻՐԻ

ԻՎՐՕՓԱՆԼՆ իլմ ու սանաթ, վէ սէր վէթ ու վարիտաթ խուսուսունտա, հատ տէն էֆզուն իլերուլէմէսինէ, պաշլըճա եարտըմկարտան պիրիսի տախի, մատէն քէօմիւրիւ օլմուշ օլտուլու, ինքեար գալ պուլ իթմէզ քէյֆիլէթլերտէն պիրիսի տիր : Իշպու մատէն քէօմիւրիւ տէնիլէն զիֆթ կիպի սիյահ, վէ էյի ճինսի բարլազ օլան քէօմիւր, տիկէր շէյ օլմայուպ, իլլա եա տէնիլզէր վէ կէօլէր տիպինտէ հուսուլէ կէլմիշ, վէ եախօտ էվլէլա օրմանլարտա պուլունուպ, սօնրատան սուլար վասէթասըլլա տիկէր մահալէրէթօփլանարազ, թապիաթըն իգթիգա տրնճա թաշ կիպի պիր նէվի գաթիլք քէսպ իլէմիշ, էնվայի օթլար, տալլար, ֆիլիպլէր վէ հաթթա աղաճլար քիւթիլքլէրի տիր քի, շիմսի մէզպուր նէպաթլերտէն բէք չօգ ճինսլէրի տիւնեա տէն տախի զայպ օլմուշլէր տիր : Սատէն քէօմիւրիւնիւն պիւթիւն տիւնեայէ օլան ֆէվայիտի քէսիրէսի թէաճճիւպէ շայան տէրէճլէրտէ օլուպ, հաթթա պու գալար թէքնէլէրին, հալայա, բուզիկէարա

միննէթ իթմէյերէք, տէնիլզէրի պիր պաշտան օլպիր պաշա էօլէպիլմէլէրի, գարա վաբօրլարընըն երլտըրըմ կիպի գօշմալէրի, ֆապրիգալէրին շունճա հասըլաթլէր մէյտանէ կէթիրմէլէրի, վէ պիւթիւն Էվրօփանըն կազ տէնիլէն հիքմէթլի բլըզ իլէ միւնէվլէր օլտուգտան պաշգա, նիլէ մէմլէքէթլէրին, ճիւզլիյէթ նէվիտէն պիր մէսարիֆ իլէ, սէնէվի օտուն վէ քէօմիւր զայլէսինտէն իւլլաս օլմալէրի, անճագ մատէնի մէզպուրուն սայէսինտէ օլապիւմէսի ալէքեար տըր :

Իվրօփատա, պու մատէն պաշլըճա իւլ տէվլէթին թօբրաղընտա, բէք չօգ գուհուրէ կէլմէքտէ տիր . եանի՝ էօյլէքի եալընըլ արսա հիսապը իւզըն էօլչիւլմէլազըմ կէլսէ, ֆրանսըլ թօբրաղընըն, իքի եիւզ արշընտա պիր, Պէլճիգա թօբրաղընըն, եիկիրմի տէօրթ արշընտա պիր, վէ Ինկիլթէրրա թօբրաղընըն իսէ եիկիրմի արշընտա պիր արշընընըն, քէօմիւր մատէնի տէրճ իլլէմէսի, բէշֆ ու պէյան օլունմուշ իսէ տէ, ֆրանսատա պուլունան 200 ատէտ մատէնտէն, անճագ 140

ատէտի իշխանէքտէ օլուպ, հալպու քի
Ինկիլթէրրա թօքրաղընտա Ֆրանսատա.
քիտէն սէնէվի օն դաթ զիյատէ քէօմիւր
հուսուլէ կէլմէքտէ տիր: Եալընը, Նէվ
գասթլ տէնիլէն մէմէքէթին մէշհուր մա-
տէնինտէ, Եէվմիյէ ալթմըշ պին քիշտէն
միւթէճաուզ իշճի չալըմագտէ, վէ երլ-
տա Եէթմիշ միլիօն գանթարա Եագըն
քէօմիւր չըգարմագտէ իքէն, Եինէ ին-
կիլդէլըն հիսապընա նըգարէն, պուն-
տան պէօյլէ պին սէնէյէ գատար ալթ-
տէվամ իշխանիլի սուրէթտէ, մատէ-
նի մշղպուրուն անճագ թիւքէնէպիլէճէ-
կի գըլաս օլունմագտէ տիր:

Մէմալիքի մահրուսէմիղըն պաղը մա-
հալըրինտէ մատէն քէօմիւրինին զու-
հուրէ կէլմէսի, արանըտըղը հալտէ սա-
յիր Եէրէքտէ տաիւ պուլունապիլմէսի-
նէ պիր իւմիտի գալի իքէն, պէօյլէ խու-
սուպար իչին, հալեա շիմտիյէ գատար
չիքէթլէր թէշըիլ օլունուպ, իճրասընա
միւպաշէրէթ օլունմամասը, նիչէ սայիր
թիճարէթլէր միսիլիւ, պու թիճարէ-
թին տաիւ պիր կիւն Եվրօփալըլըն Ե-
լինէ կէչէճէկի, աճընարագ թէֆէքքիւր
օլունաճագ պիր քէյֆիլէթ տիր:

Նիքմէթի Իլաճի, մատէն քէօմիւ-
րիւ, ինսանըն աղը վէ զայրէթի իլէ մէյ-
տանէ կէլուպ, Եվրօփա գըթլսընը թօ-
յուրտուգտան գաթի նաղար, պինլէր-
ճէ սատթ գատար մէսաֆէտէն, վա-
քօրլարա հալլ պիրլէ, նալլունլար վէ-
րիլուպ վէ քիւլի մէսարիֆլէր օլունտուգ-
տան սօնրա, տէնիլդէր աշարագ խթան-
պօլա գատար կէլուպ, օգգասը օն պէշ
փարայա սաթըլմագտէ, վէ խթանպօլ կի-
պի պիր մէմէքէթէ սէքիզ օն սատթլըգ
Եիրաղըգտա, նիչէ օրմանլար մէվճուտ
պուլունմագտէ իքէն, ահալլիմիղըն թէմ
պէլլիկինտէն նաշի, կէչէն սէնէլէր պիր
օգգաճըք քէօմիւր օն զուրուշա գատար
սաթըլտուգտան պաշգա, նիչէ ատէմիլ-
ըն, կիւյա քէօմիւրին գըլլէթի Ալաճ-
տան պիր զաղապ տըր տէյու գըլաս խտ-
րէք, կիրիֆթարը ճիւրմ ու կիւնաճ օլ-

մալէրի, Եկէր կէօղլէրմիղլէ կէօրիւ-
միւշ օլմայուպ տա, իլա Եսկի թարիս-
օգունուլմաշ օլա, գէրրէճէ իթի-
գատ օլունմայուպ, անճագ միւլէլլիֆինին
քէաղիպիլինէ համ օլունաճաղի պի իշ-
թիպաճ իտի:

1855 սէնէսինտէ Գարս վէ Երզու-
րում* մէմէքէթլէրինտէ օտունուն չէքի-
սինի Փապը ու Փուգարանըն Եէթմիշ
զուրուշտան Եիւզ զուրուշա գատար Եագ-
տըլըրընը սէյր իլլէտիքտէն պիր գաշալ
սօնրա, Լօնտրա կիպի պիր շէհրի զարա-
յիպ նիւմա, վէ վարիտաթ տէրէատէ
մատէն քէօմիւրինին օգգասընը 4 փա-
րայա ալըպ Եագտըլըրընը կէօրիւկիւմ
տէ, աղ հարէթտէ գալմամըլմ տըր
Ֆէգաթ քէյֆիլէթ, ինսանլարըմըլըն
թէնպէլլիկինտէն, օտունուն վէ քէօ-
միւրին պէհասընը զիյատէլլիկինտէ տա-
իւ գալմայուպ, իլա Անաթօլունուն պա-
ղը մահալըրինտէ, գըլլէթի օտունտան
նաշի, հայվանաթ նէճասէթինտէն միւ-
րէթթէպ գուրու թէգէքլէր իլէ, հէր
պիր աթէշճէ օլան իճրալէրինէ, իգթի-
ֆա իթտիքլէրի... պիլիսի քիւլլի հայ-
րէթ օլունսա կէրէք տիր:

Ֆուգարա գալիլինէ հէրքիմ թօ-
գունա, թօգունա սինէսի Ալաճ օգունա:

* Որ կիւնքի կիւն, տիւնէատէ Են զէնկին վ Են
իլէրուտէ պուլունան միլլէթ, ինկիլդ օլտուղու աւ-
մէյէ մալիւմ իքէն, միլլէթի մէղպուրէնին իքի սա-
նաթ, Եանի պիրինճիսի չէթթիլլէք, վէ իքինճիսի
տէմիրճըլլէք օլտուղու ալթէար տըր - վէ մէղպուր ի-
քի սանաթ իսէ, միլլէթիմիղտէ աղ չօգ կէօրիւմէք-
տէ իսէ տէ, օլ գատար սէֆիլ վէ ա ճընաճագ պիր
հալտէ տիր քի, չօգ Եէրէքտէ խիւտատա մահսու-
լար իլէ կէչինիպ, պաղը Եէրէքտէ տաիւ, պաշգա
մէյլլէրտէն արթըգ սարֆը նաղար օլունտուգտան
պաշգա, իքի օգգա սօլան սարմագ իչին շէհրէ կի-
տէն քէօյլլէ, օլ կիւնիւնիւ քէնտույէ պիր իգպալը
կիւն սայմագտէ տիր: Հաթթա պունտան սէքիզ օն
սէնէյէ գատար Երզըում կիպի պիր շէհրի աղմոնէ
ալաճ տէտիքլէրի պուլունմայուպ, անճագ մէրհում
Գրիգորիոս Փաղիլէթու Եպիսկոպոսուն զայրէթլլէ,
Երզըումտալի Երմէնյան միլլէթինին քիւնսէսի ալ-
լուտունտա պիր պաղլէ իհտաս օլունարագ, իպրէթ
ահալի օլունմիւշ տուր:

1 Ինկիլթէրրա տատաընտա 55 պին սէքէնէլի պիր
մէմէքէթ տիր:

ԻԼՄԻ ՀԻՅԵՆԹԻ ԱՆԽՄ

ՔՐԻՐԵՆԻ ԱՐԶ

Կէնքի ալը իգալ ու զէնկինքը
 օայէսինտէ, գալալի պիւլիւլիւլ, քիւրի
 գալարմը, վէ ճէհալէթ կէօզլիւլիւ
 իլէ շէլի պէշ կէօրէն ատէմէր, մէշուր
 Եունկ ֆէյլէսօֆ կիսի, պաղէն կիճէսին
 սուսըղունտա մախֆիճէ օթուրուպ,
 պաթլիյէթի վէ թէքէպալիւրի պէր թա-
 րաֆ իտէրէք, ֆիքրինի քէնտույէ թօ-
 լատըգտան, վէ ճէհալէթ կէօզլիւլիւ
 նիւ գալտըրըպ եէրէ վուրտուգտան սօն-
 րա, շէօյլէ պիւր կէօզլէրին կէօյէ գալտը-
 րըպ, օլ պիւրէր գանտիլ ճիյէթինտէ,
 իքսիզ, ճալաթսըզ վէ զէնքիրսիզ, շու
 գատար պին սէնէլէրտէն պէրու, ասըլս
 գալմըլ օլան ճատտսըզ ճիսապսըզ, վէ
 քիւրէրէյի արզըմըզտան պինէրճէ վէ
 եիւղէրճէ պինէրճէ տաճա զիյատէ ա-
 զամէթլի տինէալէրի, սէյր ու թէմաշա,
 վէ քէնտուլէրին իսէ օլ գատար քիւր ու
 զուրուրլարընա ըաղմէն, պիւր ուֆաճըզ
 թէսպիճ թանէսինի, տախի պիւր տագը-
 գա, վէ եատա պիւր սանիյէէ՞օլուն, պիւր
 եէրէ պէնտ՝ իլլէմէտիքճէ տուրտուրթա
 մայաճագլարըն ֆարգ ու ֆէհմ իլլէյէ-
 րէք, եարատան Ալաճըն գուտրէթի պի
 նիճայէսինէ թէհայէիւր պիւրի, քէնտու
 քիւր ու զուրուրլարընտան վազ կէճմէզ-
 լէր մի աճէպ

Վիւրէրէյի արզ տիմէքլէ, շու օթու-
 րուպ վէ եաշատըղմըզ տինէանըն անյա-
 շըլաճաղը աշիքեար իքէն, պիւր ատէմին,
 քէնտի էվինին, նէ տիւր, թէմէլի նէ իւ-
 զէրինտէ տիւր, գաջ գաթ տըր, գաջ օ-
 տասը վար տըր, վէ անլամամըլ
 օլտուղու նէ գատար թէայիւր օլունմա-
 մաղէ շայէսթէ իսէ, թօլտուղու, պիւ-
 յիւտիւկիւ, վէ էօլտիւքտէն սօնրա տա-
 իի իլա նիճայէ իսքեան իտէճէկի տինւ-

1 Պաթլիյէթ պօշ շէյլէրէ սէպէպին անլամագ
 սըզլն ինանմագ :

2 Սալաթըն պիւր տագըգասընըն ալթմըլ բայտէ
 պիւր բայլտըր :

3 Պաղլամագ :

եանըն ճագըրնտա ճիւ պիւր մսըլմաթ,
 քէսպ իյլէմէքսիլին, օթ կիսի պիթիպ,
 վէ օթ կիսի կիթմէսի տախի, ազ թէ-
 պիւրպ վէ ազտա աճընաճագ պիւր քէյ-
 ֆիյէթ տէյիլ տիւր

Վիւրէրէյի արզ, բօրթուգալ պիւլի-
 մինտէ եուլարլագ օլուպ, ֆէհգաթ, իքի
 պաշը, եանի շիմալ թարաֆը իլէ ճէնուպ
 թարաֆը պիւր ազ իլէրու թօղու եատսը-
 լանմըլ օլտուղունտան, պայաղըճա պիւր
 պէյզա պիլիմի քէսպ իյլէմիշ տիւր : Մէզ-
 պուր իքի թարաֆլարա իքի գուլթալար
 եանի գուլթալի շիմալի, վէ գուլթալի ճէ-
 նուպի թէսմիյէ օլունուր : Քիւրէրէյի
 արզ, ճիւ տուրմայըլ սաաթտա իքի մի-
 լիօն սէքսէն պին արշընա եաղըն եօլ ա-
 լարագ կիւն պաթը թարաֆընտան կիւն
 թօղուսու թարաֆընա տէօնմէքտէ պու-
 լունտուղունտան, ճէր եիկիւրմի տէօրթ
 սաաթտէ թէքմիլ պիւր տէվընա վէ եա-
 իօտ պիւր կէճէ կիւնտիւզ եաբմագտա
 սըր :

Վիւրէրէմիզին եուլարլագ օլտու-
 ղու, կէրչի բէք չօգ իսպաթլէր իլէ թաս-
 տիգ օլունմուշ իսէտէ, պուրաճըգտա եա-
 լընըզ իքի իսպաթ պէյանիյլէ իլթիֆա
 օլունուր : Լվիւլա, ճէր այ, կէօք եիւ-
 զինտէ քի աշըն, իպթիտայի զուհուրին
 տէ եարըմ ճարգա պիլիմինտէ կէօրիւ-
 նիւպտէ, պատէհու կիթտիքճէ ճիլէթի
 քեամիլէսինտէ միւշահտէ օլունմասը
 տըր քի, սէպէպի տիկէր շէյ օլմայուպ,
 իլլա, տինէամըզըն, կիւնէլիլ այըն ա-
 ըա եէրինտէ պուլունարագ, կիւնէլին ը-
 շըղընըն թէքմիլէն այըն եիւզիւնէ վուր-
 մասընա մանի օլմասը տըր . վէ եախօտ
 կէօլկէսինին այըն իւզէրինէ տիւշմէսի
 տիւր . չիւնքի՝ ճիւ պիւր վագթտա, այ էք-
 սիլիպ արթմատըգտան պաշգա, պիւր շէ-
 յին կէօլկէսի քէնտի պիլիմինտէ օլաճաղի
 աշիքեար օլուպ, մահիթապըն իսէ իւզէ-
 րինտէ կէօրիւլէն կէօլկէ, վէ եախօտ
 կէօրիւլմէյէն գըսմը, եուլարլագ պիլիմ-
 տէ օլտուգճա, քիւրէրէմիզին եուլարլագ
 լըղընը թապիլաթըլա իսպաթ իթմիշ օ-
 լաճաղի պի իլթիպաճ տըր : Վ է իքինճի-
 սի, պիւր ատէմ աշըգ տէնիլլէր օրթասըն-
 տա պուլունուպ տա, էլինտէ պիւր փուր-

պին իլէ, ուզագտան կէլէն կէմիլերէ տիգ-
գաթը թամմէ իլէ, նազար իյլէտիկի
սուրէթտէ, էվվէլա, կէմիլերին գոճա
թէքնէլերինի կէօրէ պիլէճէկի եկրտէ,
մուղայիրի օլարագ, իլք իպթիտա սէրէն
լէրին թէքէսին կէօրիւպ, պատէհու եա-
վաշ եավաշ թէքմիլ կէմիյի կէօրէպիլ-
տիկի, հէր կիւն վէ հէր սաաթ կէմիճի-
լէրին պիլիպ վէ անլատըղը ինքեար դա-
պուլ իթմէզ հագըրգաթլէրտէն պիրիսի
տիր :

Այիր թագըմ ատէմէր, իլմի հիյ-
յէթճէ մալիւմաթլէրի օլմատըղը էճիլ-
տէն, քիւրէյի արզը տիւզ, վէ թէմէլի
տախի պիր եկրտէ միւհասէս գըյաս իտէ-
տէրէք, պիր ինէյին պույնուղունուն իւ-
զէրինտէ, վէ եախօտ պիր պալըղըն սըր-
թընտա տուրուր զանն ու իթիգատ իթ-
միշէր իսէտէ, օլ պալըզ վէ եախօտ օլ
ինէք նէրէտէ իմիշ, քիմ կէօրմիւշ, վէ
քէնտուլէրի նէ իւզէրինտէ տուրուրլար իւ
միշ, զէրէճէ մալիւմ օլմատըղտան գաթի
նազար . Թ : պիր նէվի տիվանէլիք կիպի
տիր :

Տիւնեա պիր գարպուզ շէքլինտէ վէ
մուալլագտէ տուրտուղու հալտէ, պիր
պաշընտան, օլ պիր պաշընա պիր չիզկի
թուլթուլմագ թէսամիլուր օլունտուպտա,
օն ալթը միլիօն արշընա եագըն ուզագլըզ
լաղըմ կէլուպ, մէզպուր ուզագլըղըն իս-
մինէ իսէ գուլթըր եանի միլ թէսմիյէ օ-
լունուր : Ա է տիւնեատէ քի սուլարը վէ
թաղլարը, գարալարը պէրապէր ալարագ,
տիւնեանըն ասըլ օրթասընտա պուլու-
նան շիտտէթլի աթէշին վէ եախօտ մէ-
սաֆէնին ճէսամէթինէ նիսպէթլէ, պա-
յաղը պիր գապուզ կիպի օլուպ, եիւ-
զիւնտէն, մէզպուր աթէշէ գատար պու-
լունան տէրինիլք իսէ, եիւզ պին արշըն
գատար տըր :

Տիւնեանըն գապուղունտան սօնրա,
թա մէքէզինէ եանի օրթասընա գատար
տօլը օլուն աթէշ, վէ եախօտ էրիմիշ
սու օլմուշ էնվայի մատէնլէր իսէ, էօյլէ
պայաղը թաշ ճինսի մատէնիյաթլէր-
տէն օլմայուպ, իլլա լանլէրտէն տէօրթ-
պէշ գաթ զիյատէ աղըր մատէնլէրտէն
միւրէթ թէյ օլտուղու անլաշըմշտըր :

Բույի զէմինտէն գույուլար դաղը-
լըպ, գըրգ արշըն գատար աշաղը էնիլէնէ
գատար, սըճագլըզ հէման պիր գարար-
տա գալըր իսէտէ, ֆէգաթ, մէսաֆէյի
մէզպուրէտէն տահա զիյատէ աշաղը է-
նիլմէյէ պաշընըլտըգտա, քէյֆիյէթի
հալ թէպտիլ օլուպ, թէտրիճ իլէ սը-
ճագլըզ իգտիյատ պուլմաղէ պաշար,
եանի եէր եիւզիւնտէն գըրգ իքի արշըն
աշաղըտան պաշարարագ, աշաղը էնիւ-
տիքտէ, հէր գըրգ արշըն գատար տէրին
լիքտէ, պիր տէրէճէ զիյատէ սըճագ-
լըզ գուհուրէ կէլտիկինտէն, 4000 ար-
շըն գատար էնիլտիկի հալտէ, եիւզ տէ-
րէճէ, եանի գալնար սու տէրէճէսինտէ
սըճագլըզ մէյտանէ կէլըր :

Աքլին հիսապը մէզպուրէնէզարէն,
թա մէքէզի արզա գատար լաղըմ կէլէ-
ճէք սըճագլըղըն տէրէճէսի հիսապ օ-
լունտուղու թագտիրտէ, իքի եիւզ պին
տէրէճէ հարարէթ պուլունմասը իճապ
իտէր իսէտէ, շիմտիյէ գատար, մատէն-
լէրին էրիյիպ հալ օլմասը իքին էն զիյա-
տէ իքթիզա իտէն սըճագլըզ օն իքի պին
տէրէճէ գատարը թէճաուզ իթմէմիշ
օլտուղու էճիլտէն, վէ տիւնեանըն իքին
տէ պուլունան մատէնլէր իսէ, տիւնեա-
նըն գապուղունտան պիթտիյի մէսաֆէ-
տէ էրիմիշ պուլունարագ, արթըզ զիյա-
տէ պիր սըճագլըզա իհթիյաճ պուլուն-
մայաճաղը սէպէպտէն, լաղըմ կէլէնտէն
զիյատէ, վէ ագըլտան խարիճ օլարագ,
իքի եիւզ պին տէրէճէ սըճագլըղըն մէվ-
ճուտ պուլունապիլմէսի, հիւքէմա գավ-
լինճէ գապուլ օլունմամըլ մէզէննէլէր-
տէն պիրիսի տիր :

Տիւնեանըն գապուղունտան գաղըն-
լըղը եիւզ պին արշըն գատար պուլուն-
տուղու հալտէ, տէօրթ թարաֆընը
գուլաթմըշ օլան հալանըն տախի, եիւզ
պին արշըն եիւքսէքիկի հիսապ օլուն-
մագտէ տիր : Վ է տիւնեանըն ճէսամէ-
թինէ նէզարէն, քիւրէմիլին եիւզիւն
տէ պուլունան էն եիւքսէք թաղլարըն
եիւքսէքիյի, օն իւշ պին արշընա եագըն
հիսապ օլունմագտէ իսէտէ, եինէ տիւ-
նեանըն եիւզիւնիւն էնիշ չըզըլըղը վէ
եախօտ գապա թապիլ իլէ, բօլմուր սա-

Թրրըղը, անձագ պիր բորթուգալ գալ պուլունուն, քէնտույէ նիսպէթլէ օլան բօթուր սաթըրըղը մէրթէպէսինտէ տիր : Քէզալը, քիւրընին ճէսամէթիլլէ, եիւզինին գապուղունուն գալընըղը հիսապճէտէ, ալէսսէլիյէ բօրթուգալ իլէ թաթպիգ օլունտուղի հալտէ, կիւյա բօրթուգալը մէզպուրուն եիւզինէ պիր ալթուն վարագ գաբլանմը կիպի պուլունմասը անլալըմագտէտիր :

Տիւնեանն գութըր, եանի, պիր ուլ ճունտան օլ պիր ուլճունա օլան մէսաֆէ, օն ալթը միլիօն արընտան զիյատէ օլտուղու սուրէթտէ, թապիաթիլլէ պիւթիւն չէվրէսինին էլլի միլիօն արընա եազըն մէսաֆէ օլմասը լազըմ կէլէճէ կինտէն, էկէր տիւնեանն իւզէրինտէն, պիր պաշտան օլ պիր պաշա գատար, տիւզ թօլաշըլապիլը պիր էօլ օլմագ լազըմ կէլէ, վէ պիր ատէմ տէ, հէր սանիյէտէ պիր արըն պօյունտա պիրէր ատըմ ալարագ, կէճէ կիւնտիւզ, պիր տիւզիյէ եիւրիյէպիլսէ, տիւնեանն էթրաֆընը անձագ օն թօգուզ այտա թօլաշա պիլմէսի լազըմ կէլըր :

ՊԹԻԹԻԻԻԻՍԹԼԻԲ ՄԻՍԵԼԼԻԻԲ

Լազմանը՝ աթիգատէն՝ շիմտիյէ կէլինճէյէ գատար, տիւնեանն նիլէ մա հալըրինտէ, նիլէ վէ նիլէ միլէթլէր վէ թայիֆէլէր, տէրէճաթը իսանիյէյէ վասըլ օլարագ, քիւլլի քէայինաթը եօգտան վար իլէյուլ, գուտրէթէ պի նիւ հայէսինի հէր եէրտէ վէ հէր զէրէտէ, հէր վազթ վէ հէր սանիյէ իզհար իլէյէն, օլ պիր, վէ մէքէանտէն միւնէզզէհ, վէ հէր եէրտէ հազըր ունազըր պուլունան Գատըրը մութլազ եարատան Ալլա հազընէթլէրինի, թանըրպ, վաճիպէյի զիմ մէթի օլան ուպուտիյէթ ինի՝ իֆա՝ պիր-

լէ, իճրայի սէճտէ վէ իպատէթէ միւզ-թէտիր օլապիլմիշ իսէլէր տէ, մէնզալլա հ, պունուն մուղայիլի, պիր թագըմ ինսանլէրին, ճէհալէթ ու պաթլիլէթ՝ կիրտապընտա՝ զէնճիւրպէնտ՝ ու մէթրուք՝ զալարագ, զաթէն քէնտուլէրի, ըույի զէմինէ հիւքմտար, վէ ճինսի գուրուհա սէրտար պուլունտուգտան պաշգա, հազգ թէալա ազիմիւշան հազընէթլէրին ինսայէթի պիհատտի օլան ազլ ու տիւրպէթի, վէ համիլէթ՝ ու պասիլիլէթ՝ պէշէրիլէսի՝ գուլլէթիլլէ, էվճի՝ ալէայէ գատար թայրան՝ իլէյուլ, նիլէ նիլէ քէվաքիպի՝ թէֆթիլլէ, վէ նիլէ սէյեարէյի՝ թէմեիլլէ՝ իլէտիլլէտէն սօնրա, պուլուլթար իւզէրինէ նիւզուլ՝ պիրլէ, շու պայիսի տէհէթ՝ ու թէրէտտիւտի՝ էսըայը՝ ճէհալէթ պուլունան, երտըրըմը, կիւրիւթիլլի, պօրայը, վէ ֆուրթունայը, սէյր իւ թէմաշա իտէրէք, իսալիլը՝ մութլազըն՝ գուտրէթիլլա եուտրիքինէ՝ պիլթէշէքքիւր, տէրունի տիւտէն հայրան օլաճագ եէրտէ, քէնտուլա տէթլէրիլլէ, քէնտուլ գատար ու գըլմէթլէրինի թէզլիլ ու թահգիլ իլէյուլ, իսէվթ՝ ու նատանիլթլէրինտէն՝ նաշի, էվիլլա կիւնէշտէն, այտան, վէ երտըլարտան պէտ իտէրէք, պատէհու ալամաթը՝ սէմալիլլէրին քէաֆֆէսինէ,

1 Պօշ շէյլէրէ ինանմագ :

2 Տիպիլլէ չուգուր :

3 Չէնճիւր իլէ պաղը :

4 Թէքը օլունմուշ :

5 Ղայրէթ :

6 Ազլ վէ իտրաք :

7 Իսանճէ :

8 Վէօք եիւզիլ :

9 Ուլմագ :

10 Պիւիլլէ երտըրըլար կիպի :

11 Քիւլլիլլէ երտըրըլար կիպի :

12 Փարզընը պուլմագ :

13 Ինէրէք :

14 Գօրգու :

15 Տիլթիլլէ :

16 Էսիլլէր :

17 Եարատըն :

18 Եալընըլ :

19 Ի գըլ իրմէլ :

20 Գօրգու :

21 Հիլ պիր շէյ պիլմէմէք :

22 Պաշայարագ :

23 Վէօք իսիսուս վուզուլաթլէք :

1 Չէմանլէր :

2 Էսիլ :

3 Գուլուգ :

4 Էտա :

(խեթասընա պիւնէրճէ թեւլպէլէր) իւր-
հիւնթ¹ խամէրի վերտիքտէն պաշգա ,
տէնիզլէրէ , ըրմագլարա , թաղլարա վէ
չայլարա , վէ հաթթա նիչէ զու ըուհլա-
րա , վէ տախի մատէնիյաթլէրէ ըուհլա օ-
լուպ , պիթթեւլազու² , սէճտէ գըրմագ իր-
թիքեապընա , պիւր շէրմ³ ու հիճապ
իճթիսար⁴ իյլէտիքլէրի , հազըգաթէն
պայխի իսթիղըապը⁵ քիւլլի քէսանը Է-
լի զամիր ու պասիրէթ օլաճագ մէվատ-
տէն պուլունմասը , ինքեար գապուլ իթ-
մէզ հազըգաթլէրտէն պիրիսի տիր :

Պուլթեքէսթլիք մէսէլլէրի զայեթ
իւլ զայե⁷ հսկի օլուպ , պիր չօգ միլլէթ-
լէրին պաթըլ իթիգատլէրի , իւրարը
վագթ իլէ պիրի պիրլէրինէ գարըշարագ ,
շաիրլէրին⁸ վէ միւհլլիֆլէրին⁹ , նիչէ խու-
սուսլարտա միւխթէլիֆ¹⁰ Էֆքեարլէրէ
զահիպ¹¹ օլմալէրինէ սէպէպ օլմուշար ի-
սէ տէ , պիր գաշ պին սէնէտէն պերու ,
Էլթօթա միլլէթլէրի , մէշուր շայիրլէ-
րինին թէէլիֆաթլէրինէ , հէր վիճ ի-
լէ պիր ըուհ¹² ու թէգէինաթ¹³ օլմագտէն
խալի օլմամը տըր : Մէսէլլա , եալընըզ
պիզիմ լիսանը մատերգատըմը իլէ թէր-
ճիւմէ օլունմուշ օլան քիւլթիւպի մէմ
տուհէլէրտէն , շուքերոս¹⁴ լիսանը եու-
նանտէ , վիթիլիլոս¹⁵ լիսանը լաթինտէ ,
թէսաւրոս¹⁶ իթալիյանճատա , Դրախտ
Կորուսեալ¹⁷ ինկիլիզճէտէ , վէ Արկաճք
Ֆէլմաքայ¹⁸ վէ սայիրէ ֆրանսըգճատա
յունուհայի զուհուր օլմուշ օլուպ , Էյլլէ
պիր նատիր իւլ Էմնալ քիթապլէրտէ իս-
թիմալ օլունմուշ օլան պաթլիյէթ մէսէլ-
լէրի , խարիճէ իխրախ օլունտուղու սու-

րէթտէ , վէԷախօտ մէլլ ու մագսէտլէրի
անլաշըլմայարագ օգունուլտուղու թագ-
տիրտէ , հիչ պիր թէլէզզիւզ հասըլ օլա-
մայաճաղը շէմն կիպի աշիքեար տըր . . . :

Պուլթեքէսթլիք տէնիլէն պաթլի-
յէթ , հէման տիւնեա եարատըլալըտան
պերու , ալէտտէվամ գօլէրա իլլէթի կի-
պի , ճինսի ինսանը Էսիր ֆիրաշը ճէհա-
լէթ իտէրէք , պու կիւնէ գատար եէթիշ-
միշ օլտուգտան պաշգա , հաթթա պու-
կիւն վէ պու սաաթ , պէյլլէ պիր օն տօ-
գուղունճու տէհը կիպի Էնվարի Խահի-
յէթլէ միւնէվլլէր փէհրտէ տախի , պիւ-
թիւն ըույի զէմինտէ պուլունման սէքէնէ
պին միլլիսն հիսապ օլունմագտէ իքէն ,
ալթը եիւզ միլլիստան զիյատէսինին ,
բէնչէյի սանէմքէրէսթլիքտէ Էսիր պու-
լունմասը , ինսան ճինսինին չօգ խուսուս-
լարտա պէհայիմլէրտէն տախի աշալը
պուլունմասըն թաստիգ իյլէմէքտէտիր :

Կերչի զէմանը Էվլլէտէ , Էնվարի
սանէմքէրէսթլիքլէր զուհուրէ կէլմիշ
խստէ , հէր հալտէ Էվլլէլա Էսկի Մըրըր
ահալիսի , վէ սանիյա Եունանիլլէր , պու-
խուսուստա քէսպի շէօհրէթ իյլէմիշ օլ-
տուղլարընտան , ալէսսէվիյէէ , մէշուր
շաիրլէր , մէղպուր իքի միլլէթին մէսէլլի
պաթլիյէթլէրինէ իթիպար իթմիշ օլ-
տուղլարընտան , պիզիմ տախի թէրճիւ-
մէմիզ այնի թարիգտէ օլաճագ տըր :

Տէվաֆ :

Պաղէն միւհլլիֆլէրտէն ոյնինճէ
թէրճիւմէ գօնուլտուղու հալտէ , իսմի
միւհլլիֆ թէրճիւմէյի մէղպուրէնին
թահթընա վաղ օլունտուգտան պաշգա
հաթթա , քէնտի թէէլիֆաթլմըզ օլմա-
յուպ , իլլա պէյնէլ ահալի սէյլլէնմէք-
տէ օլան մէսէլլէր , վէ եախօտ միւհլլի-
ֆի մալիւմ օլմայան միւֆիտ թէքէլլիւմ
լէր թահրիր օլունտուգտա , սօնուստա
իւշ ատէտ ելըտըզ իլէ , իշարէթ օլու-
նաճագ տըր :

Իսապլէրիմիգտէ հասպ Էլ զարուր
վուղուա կէլէն , սէհվ , զալաթ , վէ նօգ-
սանիյէթլէր իչին , սէնէ թէքմիլլինտէ ,
պիր ֆիհրիսթ թէրթիպ օլունաճագ տըր :

1 Ալահլըզ :

2 Եէր Էօթէրէք :

3 Ալադ կէօնիւլլիւլիք :

4 Ութանմագսըզըն :

5 Ճէսարէթ :

6 Հաշըլաճագ :

7 Դայէթ չօգ :

8 Պիզիմ գահլէլէրտէքի շաիրլէրի անլամայուպ , իւ-
լա ալիւմ վէ դալէմ շաիրլէրինի անլամագ լաղըմ
կէլլի :

9 Քիթապ Էաղանլար :

10 Պիրի պիրինէ ույմալ :

11 Սիւլուք իթմէք :

12 Ճան :

13 Սիւս :

ԲՈՒՅԻ ՃԻՋԱՆՏԵ

ԹԵՐՄԻԼ ՍԵԱՏԵԹ ԵՕԳ ՏՈՒՐ

Հագգ թէալա հաղթելիքի, կէ-
րէք զէվգ ու սէֆայի, վէ կերէք ճէվը ու
ճէֆայի, քիւլը քէսանէ կօյլէ պիր
թազսիմ ու թանգիմ իյլէմիշ տիր քի,
քիշի հէր նէ գատար տէվլէթ ու իգպա-
լէ մայլը օլուր իսէ օլսուն, կիրիֆթար
օլաճաղի տէրտ ու էլէմ անէ մուգապիլ
օլմագտէն խալի տէյիլ տիր: Բույի զէմին-
տէ թէքմիլ պիր սէատէթ օլամագ, զիրա
պու էօմր, պիր թէսէլլի էօմրի օլմայուպ,
իլլա պիր րէնճ ու չիլէ էօմրիւ տիր:

Մէսնէտի ճէլիլէրտէ պուլունանլէր
իլին, թէշէվլիլէր գալպ ու մէզէլլէթ, վէ
էտնա հալտէքիլէր իլին, միննէթ ու հա-
գարէթ էքսիք տէյիլ տիր. գալպալըգ
իլինտէ պուլունագ, հըրս ու հասէտ ու
պիհուլուրլուգ, վէ թէնհալէրէ չէքիլմէք
իսէ, օսանճ ու տուրկունլուգտան պաիտ
օլմայուպ, էվլէնմէքտէ ատէմի իմթիզաճ
վէ հըրս ու շիտտէթ, վէ տօսթլուգտա
տախի էմրի խիյանէթ ու միւֆարագաթ
հաղըր օլտուգտան պաշգա, հաթթա
հուգուգ ու մուհապպէթտէ իսէ, զու-
հուրի նէֆրէթ ու իքրահիյէթ տէրքէար
օլուպ, նիհայէթ ճիւսի Ատէմ իլին միւմ

թէնի իւլ թաղէիր պիր թէճէլլի իգ-
թիզալնտան օլարագ, հէր պիր գատէմ
պասաճաղը թարիզլէր, թիքէնլէր վէ չա-
լըար իլէ միւլէմմա տըր: Քիշի՝ սուրէ-
թի զահիրէսինտէ նէ գատար մէսուտ
իւլ հալ օլսա, էինէ պաթնէն, դամ ու
ալամ բէնէսինտէն աղատէ օլամագ,
չինքիփատիշահարըն թահթարընտան,
թա էն էտնա պիր ատէմին իգամէթկեա-
հընա, վէ միւքէլլէֆ սէրայլարտան, պիր
ֆէրտի ֆագըրըն վէ չօպանըն գուլպէ-
սինէ վարընճայա գատար, ալամը շէ-
տիտէլէր հիւքմ իթմէքտէ տիր: Վէլ-
հասըլ, պու սիւրկիւն մահալլի օլան
տիւնէատէն խօշլանըպ պէլ պաղլամամագ
իլին, հէր նէրէտէ օլսագ, սէատէթի
հալմիլ հագգընտա պիր շէյ էքսիք պու-
լունտուղուն աշիքէար չիսս ու ֆէհմ
իթմէքտէյիլ: Մասսիյժն:

Մրանսըգ միւլէլլիֆլէրինտէն մէշ-
հուր միւլէլլիֆ Մասսիյժն, հէր նէ գա-
տար պալէատէքի թէֆէքքիւրի իլէ եա-
լընըգ, ինսանըն քէնտինճէ օլան տէրտ ու
միհնէթլէրինի նագշ իյլէմիշ իսէ տէ,
տահա խարիճտէն, հիւքմիւ թահթըն-
տա պուլունտուղունմուգ բէք չօգ խա-
թար ու թէհլիքէլէր պուլունտուղու, շու-
աթիտէքի էրզըում շէհրի զէլլէլլի շէ-
տիտէսի իլէ աշիքէար օլունապիլըր:

ՕՂԻՂՈՒԼԵՅԻ ԵՐՉՐՈՒՄ

Մ Ա Յ Ի Ս 21, 1859:

Վերըլըն հէր պիր գաֆասը, էիւզիւտէ էիւզ բարէ օլսուն,
Գաբանսըն ճիւմիլ տիհանը, նէֆէսի գարնընտա գալսուն,
(Ն) տիվլէր բիրի թիֆօնուն՝, ատույի էքպէրի ինսան,
Կիւյա քի միւրտ օլմուշ իքէն, զաննընճա քիւլլի շաիրան:

¹ Ժիւնօն, Ժիւքիթէնին գըգ գարնտաշը վէ սօնրա
գարընը օլմուշ իսէտէ, պէյնլէրինտէ հիւսնի իմ
թիզաճ վէ մուհապպէթ պագըր օլմատըղընտան
նաշի, պիր կիւն պիր սէպէպէ մէպնի, մէրգումէ
Ժիւնօն զաղապէ կէլէրէք, էլինի տիւնէայա վուր-
տուգտա, էվլէլլա պիր չօգ պուլուլար չըգըպ, պա-
տէհու օլ պուլուլար, էիւզ պաշը վէ էիւզ ա-

ղըլը վէ էօգարը թարաֆը գուշ կիպի թիւլլի
գալէմիլ, վէ աշաղը թարաֆը իսէ էըլան չիյէթ-
լի, էօյլէ պիր, տիվլէ թահթիլ օլմուշ քի, պօյու
կէօլլէրէ գատար էէթիլպ, աղըրտան չըգան
աթէշէր վէ իլիթիլլէն կիւրիւթիւլէր, պիւթիւն
ինսան էվատընը տէհէթէ կիրիֆթար իլէտիք-
տէն պաշգա, հաթթա ալլահարը տախի խէվթէ

Պիր աճայիպ հիքմէթ իլէ , մէկեր քի կերմիշ զէմինէ ,
 Թօլալըր կիճէ վէ կիւնտիւզ , սուսամըշ խոնի¹ մէրտանէ² :
 Օ հլգէլէ տիր իսմի աֆէթ³ , քիւլի ալիսէր գալլինճէ ,
 Նէ զազապ տըր նէ քէրամէթ , իլլա պիր իճրա , հիքմէթճէ :
 Ղահիլլէր պին մանա վէրուպ , եա էօքիւզտիւր եա տա մահի⁴ ,
 Կիւյա քի սարսընճա սէրին , տէմիշլէր տիթրէթիր տէհրի :
 Տէլիպ զալմ պազէն թաղլէր , բիւսկիւրիւր հալայէ նարլէր ,
 Պազէն տէմիլիպ գայալէր , թօլտուրուր նիլէ տէրէլլէր :
 Ի միլինէ միւնթազըր ճիհան , զուլմոնա մախլուգաթ էսիր ,
 Գըլար պիր տազըրդա իլլէ , ըույի զէմինի թաղլէր⁵ :
 Պին սէքիլ եիւզ էլլի թօգուզ , եիկիրմի պիր մայիսինտէ ,
 Ճէնուպտէն թօղրու շիմալէ , սաաթ իւչտէ լահզա⁶ պէշտէ ,
 Տիւ քէզ⁷ սիլքիպ մէլուն սըրթըն , գուտուրուպ մէրքէզի արզտէ ,
 Սարսըթտը նիլէ եէրլէրի , օլ պիշարէ էրզըումտէ :
 Երգտը ըույի պէլէտի , իթտի հէտմ հէզարան պինա ,
 Նիլէ ճանլէր պիլա էճէլ , իըշմընա օլտուլար ֆէտա :
 Տիմէտի սաղիր ու քէպիր , շաշըրտը քիւլի քէսանը ,
 Իյլէտի ահ ու զարէ տիւշ , զէնկինի տախի չօպանը :
 Սայմատը հիլ խաթըր կէնիւլ , նէ կէնճ վէ նէտէ իխթիյար ,
 Ճիւմէսին բութայի զուլմտէ , վազ իտուպ իյլէտի այար :
 Գալմատը պաշարտա ազըլ , բէրիշանլըզ հէր քէօլէտէ ,
 Չօճուգլար չաղըրըր անա , անալար գալտը տէհլէթտէ :
 Պապալար էվլատ արարլար , էվլատլար գանա սօյանմըշ ,
 Նիլէ եիւզլէրճէ ինսանլէր , պինալէր ալթընտա գալմըշ :
 Իէ մէզար վար նէ մէզարճը , հէր քէս թաղլէրի տիւշմէքտէ ,
 Կէնճլէր արայըպ էթմէք սու , իխթիյարլար աճ էօլմէքտէ :
 Գալմազ մէյտանընա գօշտու , նիլէ սէֆիլ պիշարէկեան ,
 Իյլէմէք իլին պիր զէման , խայմէլէր⁸ թահթընտա իսկեան :
 Չատըրլար չըգարլար գըրա , գուրմաղէ թազաթ նէրէտէ ,
 Նէ թապ գալմըշ նէ ճէսարէթ , տուրամազտը ֆէրտ այագտէ :
 Լնալար պաշարըր աչըգ , գաշմըշ մէմէլէրտէն սիւտլէր ,
 Չայըրլար իւսթիւնէ եաթմըշ , աճըգտան ինլէր մասուլլէր :
 Թազէ գըզլար պիր թարաֆտա , ահ ու զար ու ֆէրեատ իտէր ,
 Կէօզ եաշարըր սէյլսէյլ օլմուշ , եանազարտան ազըպ կիտէր :
 Վիմնէտէն քիմնէյէ օլ տէմ , օլամազտը չէնտան իմտատ ,
 Անճագ քէնտին գայըրմաղէ , իտի մէճտուր քիւլի իպատ :
 Ինէքլէր պաղըրըպ մա՛ մա՛ , գուգուլար չաղըրըպ մէ՛ մէ՛ ,
 Թապուզլար գո՛ւզ գո՛ւզ իտէրէք , տէհլէթլէ գօշարտը տամէ :
 Վիմ աճըմազ պէօյլէ հալի , վարսէ քէնտուտէ պիր եիւրէք ,
 Հէմ , ատէմ օլանտա ֆարզ տըր , մազլումա մէրհամէթ իթմէք :

տիւշար իլլէմիշ իսէտէ , սօնրատան Թիւրիթէնին
 երտըրըմլարընա ուղրայարագ , Նաբօլիտէ օլան ,
 աթէշֆիշան Էտնա թաղլընն էթէյինտէ տէվլիլէ
 գալտըգտա , զազապինտան նաշի , կիւյա , պաշ-
 լամըշ աղընտան աթէշ բիւսկիւրմէկէ . . . Վէ
 զաթէն թաղլարտան աթէշ չըգըպ վէ կէօքլէր-
 տէն աթէշ եաղմասընըն սէպէպի իտէ , տիկէր շէյ
 օլմայուպ , իլլա ասըլ զէլլէլէնին սէպէպի օլտու-
 ղունտան , զէլլէլէյի Թիֆոնա պէնդէթմէյէ ճէ

սարէթ իթմիլիւտիր :

1 Գան :

2 Ատէմլէր , ինսանլէր :

3 Տէրտ , պէլա , գազա ,

4 Պալըգ :

5 Տէյիւմէք , պաշա սուրէթէ սօգմագ

6 Տազըգա ,

7 Իքի տէֆա :

8 Չատըր :